

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

TEMAT: Na tropie uprzedzeń

CELE: uczestnik/uczestniczka zajęć (UZ)

- potrafi wyjaśnić co to jest stereotyp, jakie są konsekwencje (w wymiarach indywidualnym i społecznym) posługiwania się stereotypami w codziennym życiu,
- zna i potrafi zastosować zasady empatycznej komunikacji,
- potrafi wziąć aktywny udział w dyskusji,
- doskonali umiejętność współpracy w grupie.

METODY I TECHNIKI PRACY: gra symulacyjna, dyskusja, pogadanka, burza mózgów

MATERIAŁY NIEZBĘDNE DO PRZEPROWADZENIA ZAJĘĆ: dla każdej grupy zestaw 1-5 (liczba zestawów x liczba grup), zestaw 1-4 do pobrania ze strony internetowej

1. zestaw 10 kart z postaciami,
2. zestaw 9 wskazówek dla jednej, wybranej postaci,
3. karta pracy dla grupy UZ (dwustronny wydruk),
4. instrukcja dla osoby prowadzącej zajęcia (OP),
5. długopis.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Lp.	Opis	Czas	Dodatkowe informacje
1.	Przywitanie z UZ, przedstawienie celu spotkania, ustalenie zasad wspólnej pracy.	5 min.	<p>Wiek graczy: od 7-10 (UZ: niezbędne umiejętności: czytanie, pisanie)</p> <p>Przed pierwszą rozgrywką OP pobiera ze strony www i drukuje zestaw 1-4: karty z postaciami, zestawy wskazówek (po 9 dla każdej postaci), kartę pracy oraz instrukcję dla OP.</p> <p>Każdy zestaw wskazówek jest oznaczony osobnym motywem graficznym, aby ułatwić przyporządkowanie wskazówek do postaci.</p>
2.	Omówienie instrukcji gry. Podział na grupy. Rozdanie materiałów, losowanie postaci.	10 min.	<p>Liczba graczy: gra przeprowadzana jest w grupach 3 lub 5 osobowych (na poszczególnych etapach gry decyzja w grupie może być podjęta większością głosów, w przypadku parzystej liczby UZ grupa wybiera na początku gry lidera/liderkę z głosem decydującym).</p> <p>Liczba grup: bez ograniczeń.</p>
3.	<p>Każda grupa otrzymuje zestaw 10 kart postaci i rozkłada je na stole. Gracze wcielają się w zespół detektywów przesłuchujących podejrzanych o popełnienie przestępstwa. Gracze otrzymują kartę pracy, na której będą zapisywać przebieg śledztwa.</p> <p>Gra składa się z 9 rund, podczas których gracze eliminują kolejne postaci z grona podejrzanych. Na początku każdej rundy detektywi otrzymują od osoby prowadzącej rozgrywkę jedną wskazówkę (numer wskazówki musi być zgodny z numerem aktualnej rundy) i na jej podstawie muszą wyeliminować postać, która, według nich, NIE PASUJE do wskazówki. Na wyeliminowanie</p>	30 min.	<p>Dodatkowe informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazówki są przypisane do konkretnych postaci, NIE MOŻNA łączyć wskazówek dotyczących różnych postaci, - do każdej postaci dopasowana jest jedna zagadka kryminalna, poszlaki i życiorys (opisane w instrukcji dla OP) – każda postać ma przypisaną swoją zagadkę, - instrukcja dla OP powinna w czasie rozgrywki być niewidoczna dla graczy, - po zakończeniu rozgrywki następuje omówienie gry dotyczące stereotypów. - OP monitoruje pracę wszystkich grup, wsłuchując się w pojawiające się podczas śledztwa stereotypy i opinie, do

	<p>postaci musi się zgodzić większość graczy. Gdy gracze zdecydują, podczas dyskusji w grupie, którą postać w rundzie eliminują, odwracają jej kartę rewersem do góry i wypełniają kartę pracy (wpisują numer postaci wyeliminowanej, powód eliminacji oraz kto był za, a kto przeciw eliminacji).</p> <p>Raz w ciągu całej rozgrywki gracze mogą przywrócić jedną, wcześniej wyeliminowaną postać, warunkiem jest natychmiastowe wyeliminowanie w jej miejsce innej postaci.</p> <p>Gra kończy się, gdy gracze wyeliminują 9 postaci. Postać, która pozostanie w grze jest, według drużyny, sprawcą przestępstwa.</p> <p>Drużyna na odwrocie karty pracy tworzy opis wybranej postaci (kim jest, jakie ma cechy, czym się zajmuje, dlaczego ją wybrali).</p> <p>Po przygotowaniu opisu drużyna prezentuje postać, którą wybrała i czyta stworzony przez siebie opis oraz wszystkie wskazówki, które mieli do dyspozycji. Gdy wszystkie drużyny przedstawią swoje wybory OP podaje, która grupa dokonała prawidłowego wyboru, a której się to nie udało i wskazuje postać, która jest rzeczywistym sprawcą przestępstwa. Każda grupa poznaje swojego sprawcę/sprawczynię, a OP czyta „prawdziwy” życiorys właściwej postaci. Każda grupa, której nie udało się prawidłowo wytypować postaci mówi, na którym etapie gry i z jakiego powodu (na podstawie jakiej poszlaki) wyeliminowała właściwą osobę.</p> <p>Życiorysy postaci znajdują się w instrukcji dla OP.</p>		zasłyszanych opinii odwoła się podczas omówienia gry.
4.	Przerwa	10 min.	

5.	<p>OP notuje na tablicy odpowiedzi na pytania w dwóch kategoriach: co pomagało, co przeszkadzało (w zależności od wyniku rozgrywki czy zespołom udało się rozwiązać zagadkę i poprawnie wytypować osobę podejrzaną, czy też nie, mamy dwa zestawy pytań):</p> <p>1. Jeśli zespół wytypował poprawnie osobę podejrzaną:</p> <p>a) Co sprawiło, że się wam udało? Jak wyglądał przebieg gry? Czy w grupie była osoba, której osobiste doświadczenia pomogły przełamać stereotyp?</p> <p>2. Jeśli zespół nie wytypował poprawnie osoby podejrzanej:</p> <p>a) Dlaczego się nie udało? Co się wydarzyło podczas pracy w grupach? Co poszło nie tak? (przykładowe odpowiedzi UZ: posługiwanie się uproszczeniami, stereotypy, obiegowe opinie, na podstawie wyłącznie wyglądu nie da się powiedzieć jaki ktoś jest naprawdę) Czy zdarzyło się wam być stereotypowo ocenionym? Jakże to uczucie?</p> <p>Na podstawie dyskusji i odpowiedzi na pytania wspólnie OP i UZ tworzą definicję pojęcia „stereotyp” (OP spisuje na tablicy cechy stereotypu oraz jego funkcje).</p> <p>Pytanie do UZ: Co ma wspólnego posługiwanie się stereotypami z mową nienawiści? UZ</p>	15 min.	<p>Omówienie gry:</p> <ul style="list-style-type: none"> - OP w oparciu o zdobyte w trakcie gry doświadczenia UZ wskazuje w jaki sposób posługiwanie się stereotypami i uogólnionymi opiniami na temat innych utrudnia proces komunikacji i może powodować zakłócenia w relacjach międzyludzkich. - Wskazanie UZ jaki wpływ na codzienne funkcjonowanie może mieć etykietowanie, posługiwanie się opiniami, przyklejanie innym „łatek” i „etykietek”, ocenianie na podstawie stereotypów (np. „blondynka” nic nie osiągnie, „kark” nie może mieć doktoratu, seniorzy nie uczestniczą aktywnie w życiu społecznym, nie znają się na elektronice itp.). - Każdy i każda z nas pełni w życiu wiele ról, poznanie człowieka nie jest możliwe, kiedy koncentrujemy się wyłącznie na jednej z nich. <p>Cechy stereotypu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - trwały, trudny do zmiany, sztywny, - uproszczony, często niezgodny z rzeczywistością, - uogólniony; - nieweryfikowalny doświadczalnie (wyjątki tylko potwierdzają regułę), - mamy przeświadczenie, że jest prawdziwy, - oporny na niezgodne z nim informacje. <p>Funkcje i sposób działania stereotypów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ułatwiają funkcjonowanie – dają gotowe wzorce myślenia i zachowania, - oszczędzają nam „wysiłku poznawczego”, - wzmacniają tożsamość grupową – dają poczucie przynależności i bezpieczeństwa,
----	--	---------	--

	<p>odpowiadają, OP na podsumowanie podaje definicję mowy nienawiści:</p> <p>Mowa nienawiści (ang. <i>hate speech</i>) jest zjawiskiem, które polega na używaniu języka w celu rozbudzenia, rozpowszechniania czy usprawiedliwiania nienawiści i dyskryminacji, jak również przemocy wobec konkretnych osób, grup osób, przedstawicieli mniejszości czy jakiegokolwiek innego podmiotu będącego „na celowniku” danej wypowiedzi. Akceptacja mowy nienawiści w wymiarze społecznym prowadzi do utrwalania się stereotypów, uprzedzeń i powodując mniejszą akceptację przedstawicieli grup „hejtowanych” może także prowadzić do tzw. przestępstw z nienawiści (ang. <i>hate crimes</i>). Mowa nienawiści przyjmuje różne formy i dlatego istnieje trudność w jednoznacznym określeniu czym ona dokładnie jest. Mimo iż żadna z wielu powstałych dotychczas definicji tego zjawiska nie jest powszechnie akceptowana i używana, to dosyć często mowę nienawiści rozumie się zgodnie z definicją Rady Europy.</p> <p>(źródło: http://uprzedzuprzedzenia.org/czym-mowa-nienawisci/)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - najczęściej są krzywdzące, - powodują, że łatwo nami manipulować, ponieważ nie sprawdzamy napływających do nas informacji, - kierując się nimi, możemy zacząć funkcjonować w nieprawdziwej rzeczywistości, - usprawiedliwiają nasze zachowania i ograniczają nasze doświadczenie i rozwój. <p>Posługiwanie się krzywdzącymi stereotypami i niesprawdzonymi opiniami może przerodzić się w mowę nienawiści.</p>
--	---	--	--

6.	<p>Co możemy sami zrobić by zapobiegać stereotypizacji i mowie nienawiści?</p> <p>Pytania dla wszystkich zespołów (propozycje pytań):</p> <p>a) Czy na co dzień tak robimy, że oceniamy innych po pozorach? Jak to wygląda w waszym życiu? Czy lubicie sami/same być w ten sposób oceniane/i? (OP prosi o konkretne przykłady)</p> <p>b) Czy znacie jakieś uproszczenia dotyczące nastolatków/nastolatek? Jeśli tak, to jakie? (w zależności od grupy UZ to pytanie może brzmieć inaczej i dotyczyć cechy dominującej osób, z którymi prowadzimy zajęcia np. stereotypy dotyczące konkretnego wykonywanego zawodu)</p> <p>c) Czy one są według was prawdziwe? Jak się czujecie, gdy je słyszycie? Czy się z nimi zgadzacie? Jak reagujecie, gdy je słyszycie? Jak warto reagować?</p> <p>d) Czy korzystając z nieprawdziwych, niepełnych informacji da się wyciągnąć prawdziwe wnioski? I co możemy sami zrobić by unikać pułapek związanych z brakiem informacji?</p> <p>e) Co na co dzień wykorzystujemy częściej opinie czy fakty? Jakie mogą być tego konsekwencje? Czy posługujesz się na co dzień stereotypami i opiniami na temat innych? Jeśli tak, jak możesz to zmienić?</p> <p>f) Co warto zrobić żeby poznać drugiego</p>	25 min.	<p>Odpowiedzi, które mogą znaleźć się na tablicy dotyczące tego co UZ mogą zrobić by poznać drugiego człowieka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozmawiać, słuchać się wzajemnie, - być otwartym na drugiego człowieka, - szanować swoje odmienności, - spędzać wspólnie czas, - być empatycznym, - posługiwać się faktami (a nie opiniami). <p>Zasady poprawnej komunikacji, które UZ formułują samodzielnie po zakończeniu omówienia gry (przykłady):</p> <ul style="list-style-type: none"> - słuchamy, nie przerywamy, - posługujemy się faktami – a nie opiniami i stereotypami - mówimy używając komunikatu „ja” czyli np. : „jak to słyszę, czuję się zdenerwowany/zdenerwowana” zamiast komunikatu „wkurzasz mnie”, - wykazujemy empatię, formułując komunikaty, które nie krzywdzą innych.
----	---	---------	--

	<p>człowieka?</p> <p>Na podstawie zebranych informacji UZ samodzielnie formułują zasady poprawnej, empatycznej komunikacji.</p>		
7.	Zakończenie zajęć, podziękowanie za wspólną pracę, zachęcenie do codziennych ćwiczeń empatycznej komunikacji.	5 min.	
			<p>Przydatne materiały dla OP:</p> <p>Małgorzata Olszak, Wpływ stereotypów na relacje społeczne, http://pedagogika-filozoficzna.eu/wp-content/uploads/2017/12/10-Olszak-91-99-pf_06.pdf</p> <p>Informacje nt. mowy nienawiści http://uprzedzuprzedzenia.org/czym-mowa-nienawisci/?fbclid=IwAR0hWwlNefQNwtL6NBsXGKZx-PbhLPZ3mlaFvmRsRSXLEva7kPII4p5vDE</p>

Opracowanie: Marzena Cuprjak-Wagner, Agata Wierny, Justyna Wrzalik

Konsultacja merytoryczna: dr Edyta Widawska